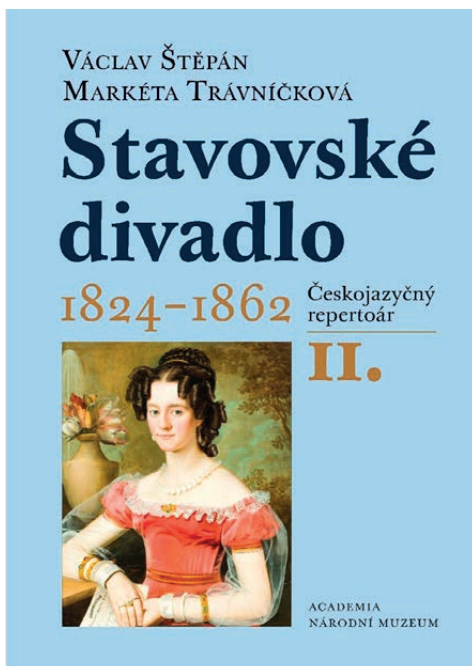
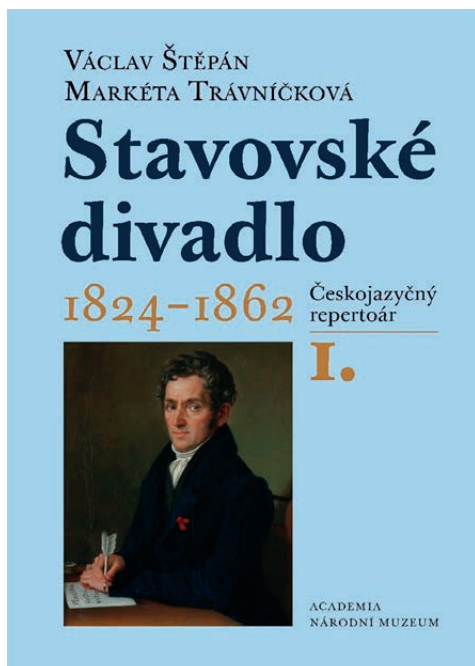

Václav Štěpán – Markéta Trávníčková:
Stavovské divadlo 1824–1862. Českojazyčný repertoár

Academia – Národní muzeum, Praha 2022
2 vols., 1,823 pp., ISBN 978-80-7036-695-0

EDA. Elektronický divadelní archiv – Databáze divadelních inscenací

<https://eda.nm.cz/about>, <https://eda.nm.cz/menu>

Overviews of theatre repertoire can be presented in different ways. In *Theatergeschichte Österreichs*, an edition series of the Austrian Academy of Sciences that has been appearing since the 1970s, producing monographs that discuss the activities of German theatres in the countries of the former monarchy, we often find as an appendix a simple list that gives only authors and titles of works. Another kind of overview is a more complex, specialised study, such as the list of repertoire of the Vienna Court Theatre published under the

title *Burgtheater. 1776–1976. Aufführungen und Besetzungen* (Wien: Ueberreuter 1977). It combines chronological overviews of 200 seasons with indexes of performers, recording the roles they played in individual performances. It is very cheaply printed, and it is not easy to use for searches.

The publication *Stavovské divadlo 1824–1862. Českojazyčný repertoár* (The Estates Theatre from 1824 to 1862: Czech Language Repertoire), which has now been published under the auspices of the Academia publishing house and the National Museum,

belongs in the category of specialised studies. Thanks to the method employed, it can offer the most comprehensive set of information yet available about Czech-language operations, repertoire, and artistic personnel at the Estates Theatre, sorted by a number of mutually complementary criteria. These two volumes are the culmination of the efforts of Václav Štěpán and Markéta Trávníčková devoted to the study of Czech-language theatre. The authors have incrementally tested and perfected a method capable of sorting numerical and textual data with numbers of items in the millions; they entered the data into corresponding forms, employing their great experience and secure knowledge of the realities of the field, and taking an inventive approach while persevering with the patience of angels. Besides a printed publication, they created the database *EDA – Elektronický divadelní archiv* (Electronic Theatre Archive), which has both the ambition and the realistic prospects of becoming a “national database of theatrical productions with the possibility of examining them down to the smallest details, even to the level of individual performances.”¹ Their research is extraordinary, and the results are exceptional whether rated in a Czech or an international context.

The path leading to these results was arduous. It began 40 years ago in 1983,

when the National Theatre was celebrating the 100th anniversary of its definitive opening. The celebration of that major anniversary resulted in several gifts: the restoration of the historical premises, the modern New Stage, the lavish edition of the fourth volume of *Dějiny českého divadla* (The History of Czech Theatre) with more than 300 illustrations,² and publication of the *Soupis repertoáru Národního divadla v Praze 1881–1983* (List of Repertoire of the National Theatre in Prague, 1881–1983)³ printed in three paperback volumes. Making the list took several years of work at the Archive of the National Theatre as well as at the Department for the Study of Czech Theatre (then part of the Institute for Czech and World Literature of the Czechoslovak Academy of Sciences), the Theatre Department of the National Museum etc. The main sources were the National Theatre’s playbills and archival documents⁴ kept at the National Museum. For reasons of space, the data was published in the briefest possible form: only the leading figures for individual seasons in high official positions or in artistic management were chosen, and the names of the members of the opera, drama, and ballet ensembles are listed, as is repertoire with the dates of premieres and final performances and the total number of performances. To this day, the jubilee

1) TRÁVNÍČKOVÁ, Markéta: *Elektronický divadelní archiv, zvaný EDA – databáze divadelních inscenací*, Muzeum, vol. 59, 2021, no. 2, pp. 63–79 (hereinafter TRÁVNÍČKOVÁ 2021), eda.nm.cz.

2) *Dějiny českého divadla IV. Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace*, senior editor: František Černý, editor of the volume: Adolf Scherl. Authors: J. Brabec, D. Čeporanová, F. Černý, A. Dubská, M. Obst, J. Paclt, A. Scherl, B. Srba, E. Šormová, Academia, Praha 1983.

3) *Soupis repertoáru Národního divadla v Praze 1881–1983. – I. 1881–1920, II. 1921–1983, III. Rejstříky a pomocné přehledy*, executive editor: Hana Konečná, editors and authors of the indexes: Z. Benešová, J. Černý, H. Konečná, J. Patočková, K. Pech, J. Pömerl, Národní divadlo, Praha 1983.

4) For information about the collections of the Theatre Department of the National Museum, see: TRÁVNÍČKOVÁ, Markéta: *Sbírka cedulí a plakátů Divadelního oddělení Národního muzea*, in: *Račte vstoupit do divadla*, Institut umění – Divadelní ústav – Národní muzeum, Praha 2019.

brochures serve researchers well, although their glued bindings have fallen apart.

As Václav Štěpán recalls,⁵ the work was done following the basic methodological approach of creating a *List of Production*. This was a way of recording data for the premiere production of a work. In the 1990s, when Václav Štěpán and Markéta Trávníčková were already working on the repertoire of the Provisional Theatre, the Czech word processing computer programme t602 had become available. Again, theatrical playbills were the main source for the project. Besides the forms for lists of production, onto which information from the playbill about the premiere was entered, it was possible to create more sets of cards (a person card, performance card, title card, ensemble card, building card etc.), onto which in turn, by following the established rules, everything could be recorded that could be determined about the objects in question from the theatre's almanacs, period newspapers, and other sources. The actual outcomes of the analytical work were these sorted groups of information on cards on various specific subjects, and the programme t602 sorted the cards into alphabetical indexes and allowed users to do index searches. The Provisional Theatre's operations lasted for 21 years, during which there were more than 7,500 performance days. In 2006, with the support of the National Theatre, the publisher Academia released the two-volume study *Prozatímní divadlo 1862–1883*

(The Provisional Theatre 1862–1883),⁶ the first volume being devoted to various aspects of repertoire and the second volume to individual persons. Together, the two volumes weigh six kilograms.

After 2006, the Czech repertoire of the Estates Theatre was next to be processed. This was not an easy topic because the standing of that theatre was different from the two already mentioned. The Provisional Theatre and the National Theatre had been established as Czech stages, and their Czech personnel performed in Czech. The fate of the Estates Theatre was more varied. When the theatre opened in 1783, the man who had it built, Count Franz Anton von Nostitz-Rieneck, decided that it would be a multilanguage theatre with performances in Italian and German, then later in German and Czech, and it remained so until November 1862, when the Czech ensemble departed for the newly built Provisional Theatre. The Estates Theatre then remained a German-language stage until 16 November 1920, when it was taken over by the Czechs.

As can be seen from the title, the new list of Czech repertoire begins in 1824. In the opening chapter dealing with history and methodology, the authors ask whether it is at all possible to separate Czech performances from the German context in 1824: "*They were linked considerably, especially at the beginning, and the Czech repertoire was based on the German repertoire.*"⁷ In my opinion, the dependence on the German

5) In the chapter *Svodné karty inscenací*, in: ŠTĚPÁN, Václav – TRÁVNÍČKOVÁ, Markéta: *Prozatímní divadlo, 1862–1883*, vol. I, pp. 5–743, vol. II, pp. 5–945, Academia – Národní divadlo, Praha 2006, cit. from vol. I, pp. 32–55 (hereinafter *Prozatímní divadlo, 1862–1883*). – Also see *Stavovské divadlo 1824–1862*, vol. 1, *Svodné karty inscenací*, p. 62 (hereinafter *Stavovské divadlo 1824–1862*).

6) *Prozatímní divadlo, 1862–1883*, op. cit. in footnote no. 5.

7) *Stavovské divadlo 1824–1862*, vol. 1, op. cit. in footnote no. 5, p. 12.

theatre for repertoire plays a small role, and the year 1824 is one of the most prominent turning points in the history of the Estates Theatre. Miroslav Laiske has recorded individual Czech performances dating back to 1762;⁸ plays in Czech were more frequent from 1785. Czech theatre undoubtedly existed throughout that whole period, but it was not institutional: many of the theatrical texts are known only by their titles; little documentation has remained of the performances, and in some cases they could not be documented at all; the location of the Czech stage changed, etc. The Czech theatre's steps towards institutionalisation began at the moment when Štěpánek's troupe (*Privatverein der böhmischen Theaterdilettanten*), which staged Štěpánek's play *Obležení Prahy od Švédů* (The Siege of Prague by the Swedes) as a benefit performance for charity on 19 June 1812 at the Estates Theatre, came to the attention of the municipal hetman Mertens, who thanked them by making a personal contribution and announced their benefit performances (including the amount of money raised) on the first page of the official journal *Prager Zeitung*. He then did so on each similar occasion.⁹ In 1818, Prince Anton Isidor Lobkowitz from Mělník lent Štěpánek his officials to help him gain financial support from the upper nobility for a Czech performance.¹⁰ So it was that the *Privatverein der böhmischen Theaterdilettanten* gradually became a

reliable partner capable of handling large sums of money (revenue from a performance) and coming into contact with the upper nobility. It was discussed by the Territorial Committee. When Štěpánek became one of the directors of the Estates Theatre, he decided that Czech performances would be given regularly, and he established an archive of theatrical playbills as documentation of the company's history, marking the emergence of Czech theatre as an institution. Future scholars have been left with a wealth of source material from which individual details are missing here and there, but longer continuous gaps are rare. The first preserved playbill is for Weber's opera *Střelec Kouzelník* (Der Freischütz), performed on 6 May 1824 "to raise money for repairing the path to the holy field in *Olšany*". The last is dated 16 November for J. W. Goethe's tragedy *Götz z Berlichingů* (*Götz von Berlichingen*), which no longer qualifies as repertoire of a "society of Czech dilettantes", but is instead appropriate for the Czech territorial theatre. The Czech ensemble relocated from Prague's Old Town to the banks of the Vltava.

Václav Štěpán and Markéta Trávníčková used theatrical playbills for Czech performances from 1824 to reconstruct the repertoire of the Estates Theatre using the same method as with the playbills of the already published list for the Provisional Theatre. The first volume (pp. 5–613) is devoted to plays, operas, ballets, and other

8) LAISKE, Miroslav: *Pražská dramaturgie*, vol. 1, 1762 /?/ –1843, vol. 2, 1844–1862, Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV, Praha 1974.

9) Copies of the hetman's letters are in Štěpánek's estate, Literární archiv Památníku národního písemnictví, 2 cartons.

10) *Correspondenz Stiepanek. Kancelář Stavovského divadla v Praze 1800–1850. Die Kanzlei des Ständetheaters in Prag 1800–1850*, ed. Petra Ježková – Jitka Ludvová, Institut umění – Divadelní ústav, Praha 2023, p. 119.

staged genres arranged by several criteria (chronology, titles, artists and producers, and with all of the conceivable indexes that could be processed on the basis of the playbills).¹¹ The second volume (pp. 621–1801) consists of an overview of the theatre's managerial and administrative personnel during various years and of a list of the individual artists and their roles. One may assume that the book will be used mainly in libraries because together, the two volumes weigh almost six kilograms, the exact same weight as *Prozatímní divadlo 1862–1883*. There is also an electronic version (*EDA* – see below), but a printed work on paper often has great practical advantages.

The *EDA* or *Elektronický divadelní archiv – Databáze divadelních inscenací* (Electronic Theatrical Archive – Database of Theatrical Productions) was launched in 2021. It was prepared by a team surrounded by Markéta Trávníčková in cooperation with the firm *Novum Global, a.s.* and with colleagues (Pavel Petránek, Václav Štěpán) who also performed data entry. As part of the five-year grant project *Cesta k divadlu* (Journey to the Theatre),¹² with the participation of teatrologists from the Arts and Theatre Institute (Institut umění – Divadelní ústav), there was discussion of a broader range of conceptual issues.

Armed with all of these experiences, Markéta Trávníčková wrote the study *Elektronický divadelní archiv, zvaný EDA – databáze divadelních inscenací*,¹³ which is an introduction to working with the data. Anyone who visits the *EDA* should read this text carefully because doing searches in the database is no trivial task. One must learn to ask the right questions on the right card and to choose the right sequence of clicks.

Having practised using it for a rather long time, I got up the courage to pose a global question: how many Czech-language premieres of plays were there at the Estates Theatre between 1824 and 1862? During that period, there were ca. 13,800 performance days. Result: the programme itself counted 1,474 Czech titles, i.e. an average of ca. 38 premieres or new productions per calendar year. The dynamism of growth is interesting: in the decade from 1824 to 1834 there were ca. 230 premieres, from 1835 to 1845 ca. 400, from 1846 to 1856 ca. 550, and in the abbreviated period from 1857 to 1862 ca. 350. The small difference is caused by musical numbers added to plays being counted as new productions.

It would be desirable for more data from a wide variety of repertoire lists to be added to the database as soon as possible. The picture of the history of Czech theatre might begin to look differently from how we see it today.

JITKA LUDVOVÁ

11) I would offer something to add to the identification of the armourer on p. 220: Anton Faulwetter, born on 1793, tinsmith, Prague burgher, Catholic, received a passport on 5 Sept. 1859 for a four-year journey abroad, died on 30 Oct 1859. Archiv hl. města Prahy, *Aufnahmebogen auf das Jahr 1830*, no. 17, carton 57.

12) NAKI II, 2016–2020.

13) TRÁVNÍČKOVÁ 2021, op. cit. in footnote no. 1, pp. 63–79.

Václav Štěpán – Markéta Trávníčková: Stavovské divadlo 1824–1862. Českojazyčný repertoár

Academia – Národní muzeum, Praha 2022
2 sv., 1823 stran, ISBN 978-80-7036-695-0

EDA. Elektronický divadelní archiv – Databáze divadelních inscenací

<https://eda.nm.cz/about>, <https://eda.nm.cz/menu>

Přehledy divadelního repertoáru se prezentují různými způsoby. V ediční řadě Rakouské akademie věd *Theatergeschichte Österreichs*, která vychází od sedmdesátých let a probírá v monografiích činnost německých divadelních scén v zemích bývalé monarchie, najdeme často jako přílohu jednoduchý soupis, který uvádí pouze autory a název díla. Jiným typem jsou složitější specializované práce, např. soupis repertoáru vídeňského dvorního divadla vydaný pod názvem *Burgtheater. 1776–1976. Aufführungen und Besetzungen* (Wien: Ueberreuter 1977). Ten kombinuje chronologické přehledy dvou set sezon s osobními rejstříky interpretů a zaznamenává i jejich role v jednotlivých přestaveních. Je tištěn velmi úsporně a hledání v něm není snadné.

Publikace *Stavovské divadlo 1824–1862. Českojazyčný repertoár*, která nyní vyšla péčí nakladatelství Academia a Národního muzea, patří do kategorie specializovaných prací. Díky použité metodě může nabídnout dosud nejobsáhlejší soubor informací o českojazyčném provozu, repertoáru a uměleckém personálu Stavovského

divadla, utříděný podle řady vzájemně se doplňujících kritérií. Tyto dva svazky završují dosavadní úsilí Václava Štěpána a Markéty Trávníčkové věnované studiu českojazyčného divadla. Autoři postupně vyzkoušeli a zdokonalili metodu schopnou třídit milióny číselných a textových dat; údaje ukládali do příslušných formulářů s mimořádnou zkušeností, s bezpečnou znalostí reálií, vynalézavě a s andělskou trpělivostí. Vedle tištěné publikace vytvořili databázi *EDA – Elektronický divadelní archiv*, která má ambici, ale i šanci stát se „národní databází divadelních inscenací s možností zkoumat je do nejmenších podrobností, až na úroveň jednotlivých představení“.¹ Jejich badatelské výkony jsou mimořádné a výsledkem jsou mimořádná díla, měřeno nejen českým, ale též internacionálním kontextem.

Cesta k výsledkům byla dlouhá. Začala před čtyřiceti lety, v roce 1983, kdy Národní divadlo slavilo sté výročí svého definitivního otevření. K velkému jubileu dostalo několik darů: restaurované historické prostory, moderní Novou scénu, velkoryse vydaný čtvrtý díl *Dějiny českého divadla* doplněný více

1) TRÁVNÍČKOVÁ, Markéta: *Elektronický divadelní archiv, zvaný EDA – databáze divadelních inscenací*, Muzeum, roč. 59, 2021, č. 2, s. 63–79 (dále TRÁVNÍČKOVÁ 2021), eda.nm.cz.

než třemi sty ilustrací,² a *Soupis repertoáru Národního divadla v Praze 1881–1983*,³ vytištěný ve třech svazcích jako brožovaná rozmnoženina. Na soupisu pracoval již několik let Archiv ND, také Kabinet pro studium českého divadla (tehdy součást Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV), Divadelní oddělení Národního muzea a další. Hlavním pramenem byly divadelní cedule Národního divadla a archivní dokumenty⁴ uložené v Národním muzeu. Z prostorových důvodů se data publikovala v největší stručnosti: vybrány byly pouze vedoucí osobnosti jednotlivých sezon v postavení úředníků nebo uměleckých šéfů, jména členů operních, činoherních a baletních souborů, repertoár s daty premiér, derniér a s počtem repríz. Jubilejní brožury poskytují badatelům do dneška dobré služby, ač se jejich lepené hřbety už rozpadly.

Jak připomíná Václav Štěpán,⁵ pocházel právě z této práce základní metodický nápad, tzv. *Svodná karta inscenace*. Je to způsob zaznamenávání údajů k premiérovému nastudování díla. V devadesátých letech, kdy se Václav Štěpán spolu s Markétou Trávníčkovou již zabývali repertoárem Prozatímního divadla, byl k dispozici textový editor t602. Hlavním pramenem projektu

byly opět divadelní cedule. Vedle formuláře svodné karty inscenace, kam se přenášely z cedulí údaje o premiéře, bylo možné instalovat další (karta osoby, karta představení, karta titulu, karta souboru, karta budovy atd.), kam se podle stanovených pravidel zaznamenávalo všechno, co se o uvedených objektech dalo zjistit z divadelních almanachů, z dobového denního tisku a z jiných zdrojů. Vlastním výsledkem analytické práce byly právě tyto roztríděné skupiny informací na kartách k různým specifickým předmětům, které editor t602 seřazoval do abecedních rejstříků a byl schopen v nich hledat. Prozatímní divadlo působilo jedenadvacet let a absolvovalo více než sedm a půl tisíce hracích dní. V roce 2006 vyšel péčí nakladatelství Academia s přispěním Národního divadla dvousvazkový spis *Prozatímní divadlo 1862–1883*,⁶ jehož první svazek je věnován různým aspektům repertoáru, druhý osobnostem. Oba díly váží dohromady šest kilogramů.

Po roce 2006 se nabízel ke zpracování český repertoár Stavovského divadla. Nebyl to jednoduchý námět, protože toto jeviště bylo v jiném postavení než obě shora zmíněná divadla. Prozatímní i Národní divadlo byly založeny jako české scény, jejichž český personál hrál česky. Stavovské divadlo mělo

2) *Dějiny českého divadla IV. Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace*, hlavní red. František Černý, redaktor svazku Adolf Scherl. Autoři: J. Brabec, D. Čeporanová, F. Černý, A. Dubská, M. Obst, J. Paclt, A. Scherl, B. Srba, E. Šormová, Academia, Praha 1983.

3) *Soupis repertoáru Národního divadla v Praze 1881–1983. – I. 1881–1920, II. 1921–1983, III. Rejstříky a pomocné přehledy*, odpovědná red. Hana Konečná, redaktori a autoři rejstříků: Z. Benešová, J. Černý, H. Konečná, J. Patočková, K. Pech, J. Pömerl, Národní divadlo, Praha 1983.

4) O fondech Divadelního oddělení Národního muzea viz: TRÁVNÍČKOVÁ, Markéta: *Sbírka cedulí a plakátů Divadelního oddělení Národního muzea*, in: Račte vstoupit do divadla, Institut umění – Divadelní ústav – Národní muzeum, Praha 2019.

5) V kapitole Svodné karty inscenací, in: ŠTĚPÁN, Václav – TRÁVNÍČKOVÁ, Markéta: *Prozatímní divadlo, 1862–1883*, sv. I, s. 5–743, s. II, s. 5–945, Academia – Národní divadlo, Praha 2006, cit. ze sv. I, s. 32–55 (dále *Prozatímní divadlo, 1862–1883*). – Též *Stavovské divadlo 1824–1862*, sv. 1, Svodné karty inscenací, s. 62 (dále *Stavovské divadlo 1824–1862*).

6) *Prozatímní divadlo, 1862–1883*, op. cit. v pozn. 5.

pestřejší osud. Jak stanovil jeho budovatel hrabě Franz Anton Nostitz-Rieneck při otevření v roce 1783, bylo vícejazyčné, italsko – německé, posléze německo – české, a to až do listopadu 1862, kdy český soubor odešel do nově vystavěného Prozatímního divadla. Stavovské jeviště pak zůstalo německou scénou až do 16. listopadu 1920, kdy bylo zabráno Čechy.

Jak je patrné už z titulu, začíná nový soupis českého repertoáru rokem 1824. V úvodní historické a metodologické kapitole se autoři zabývají otázkou, zda je možné v roce 1824 česká představení z německého kontextu vydělit: „*Jeich provázanost byla hlavně v počátcích značná, český repertoár vycházel z německého.*“⁷ Domnívám se, že tady repertoárová závislost na německém divadle hraje malou roli a že rok 1824 patří k předělům v životě Stavovského divadla nejpatrnějším. Jednotlivá česká představení zaznamenal Miroslav Laiske už od roku 1762;⁸ častější byly české hry od roku 1785. Po celou tuto dobu české divadlo nepochybně existovalo, ale nebylo institucí: mnoho divadelních textů je známo pouze titulem; o představeních zůstávalo málo dokumentů, případně je delší dobu vůbec nebylo možné doložit; česká scéna se stěhovala atd. Krok českého divadla k institucionalizaci začal v okamžiku, kdy Štěpánkovu českou skupinu (*Privatverein der böhmischen Theaterdilettanten*), která uspořádala 19. 6. 1812 ve Stavovském divadle dobročinné představení Štěpánkovy hry *Obležení Prahy od Švédů*, vzal na vědomí

městský hejtman Mertens, poděkoval jí za osobním přípisem a oznámil její dobročinné vystoupení (včetně dosaženého finančního výnosu) na první straně oficiálního listu *Prager Zeitung*. Totéž pak činil při každé podobné příležitosti.⁹ V roce 1818 půjčil mělnický kníže Anton Isidor Lobkowitz Štěpánkovi své úředníky, aby mu pomohli získat mezi vysokou šlechtou pro české představení finanční podporu.¹⁰ Tak se postupně *Privatverein der böhmischen Theaterdilettanten* stával spolehlivým partnerem: uměl zacházet s velkými penězi (výnosem představení), přicházel do styku s vysokou šlechtou, jednal o něm Zemský výbor. Když se Štěpánek stal jedním z ředitelů Stavovského divadla, rozhodl o pravidelných českých představeních a založil archiv cedulí jako doklad historie společnosti, objevilo se české divadlo jako instituce. Příštím badatelům zanechalo vydatnou pramennou základnu, ve které tu a tam scházejí jednotlivosti, ale vzácně chybí delší souvislá řada. První zachovanou cedulí je Weberova opera *Střelec Kouzelník*, hraná 6. května 1824 „*k upravení cesty na svaté pole do Volšan*“. Poslední je z 16. listopadu 1862 tragédie J. W. Goetha *Götz z Berlichingů*, která už nepatří do repertoáru „spolku českých dilettantů“, ale české zemské scény. Český soubor se přestěhoval ze Starého Města na vltavský břeh.

Cedule českých představení od roku 1824 využili Václav Štěpán a Markéta Trávníčková k rekonstrukci repertoáru Stavovského divadla podle stejné metody jako cedule již

7) *Stavovské divadlo 1824–1862*, sv. 1, op. cit. v pozn. 5, s. 12.

8) LAISKE, Miroslav: *Pražská dramaturgie*, sv. 1, 1762 /?/ –1843, sv. 2, 1844–1862, Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV, Praha 1974.

9) Opisy hejtmanových dopisů jsou ve Štěpánkově pozůstalosti, Literární archiv Památníku národního písemnictví, 2 kartony.

10) *Correspondenz Stiepanek. Kancelář Stavovského divadla v Praze 1800–1850. Die Kanzlei des Ständetheaters in Prag 1800–1850*, ed. Petra Ježková – Jitka Ludvová, Institut umění – Divadelní ústav, Praha 2023, s. 119.

vydaného Prozatímního divadla. První svazek (s. 5–613) je věnován činohrám, operám, baletům a dalším jevištním útvarům seřazeným podle několika kritérií (podle chronologie, podle titulů, podle tvůrců a inscenátorů a se všemi myslitelnými rejstříky, jež je možné na základě cedulí zpracovat).¹¹ Druhý svazek (s. 621–1801) se skládá z přehledu vedoucích správních sil divadla v různých letech a ze soupisu jednotlivých uměleckých osobností s jejich rolemi. Lze předpokládat, že kniha se bude používat především v knihovnách, protože její dva svazky váží dohromady přesně tolik, kolik váží *Prozatímní divadlo 1862–1883*, téměř šest kilogramů. Existuje též elektronická verze (*EDA* – viz dále), ale potíštěný papír má mnohdy velké praktické přednosti.

EDA. Elektronický divadelní archiv – Databáze divadelních inscenací byla zpřístupněna v roce 2021. Připravil ji tým kolem Markéty Trávníčkové ve spolupráci s firmou *Novum Global, a.s.* a se spolupracovníky (Pavel Petráněk, Václav Štěpán), kteří také ukládali data. V rámci pětiletého grantového projektu *Cesta k divadlu*,¹² jehož se účastnili též teatrologové z Institutu umění – Divadelního ústavu, probíhala diskuse

o koncepčních problémech v širším okruhu. Vybavena všemi těmito zkušenostmi napsala Markéta Trávníčková studii *Elektronický divadelní archiv, zvaný EDA – databáze divadelních inscenací*,¹³ která je úvodem do práce s daty. Každý návštěvník EDA by si měl text pečlivě prostudovat, protože hledání v databázi není triviální, je nutné se naučit klást správné otázky na správné kartě a volit správnou posloupnost kliků.

Po delším cvičení jsem se odvážila položit globální otázku: kolik bylo ve Stavovském divadle v letech 1824–1862 premiér her v českém jazyce? Období zahrnuje přibližně 13 800 hracích dní. – Výsledek: editor spočítal sám 1474 českých titulů, tj. v průměru asi 38 premiér či nových nastudování za kalendářní rok. Zajímavá je dynamika růstu: v desetiletí 1824–1834 bylo přibližně 230 premiér, 1835–1845 přibližně 400, 1846–1856 asi 550 a ve zkráceném období 1857–1862 asi 350. Malý rozdíl je způsoben tím, že jako nové nastudování se ukazují i hudební čísla, připojená k činohrám.

Bylo by žádoucí, aby se databáze co nejdříve zaplnila dalšími údaji z nejrůznějších repertoárových soupisů. Obraz historie českého divadla by se možná začal jevit jinak, než ho vidíme dnes.

JITKA LUDVOVÁ

11) Nabízím doplněk k identifikaci zbrojíře na s. 220: Anton Faulwetter, nar. 1793, klempíř, pražský měšťan, katolík, 5. 9. 1859 dostal pas na čtyřletou zahraniční cestu, zemřel 30. 10. 1859. Archiv hl. města Prahy, *Aufnahmebogen auf das Jahr 1830*, č. 17, karton 57.

12) NAKI II, 2016–2020.

13) TRÁVNÍČKOVÁ 2021, op. cit. v pozn. 1, s. 63–79.